

Vít ŠRÁMEK: *Sociální vazby seniorů v Přehradově*. Praha: FHS UK 2013, 67 s.

Vít Šrámek se ve své bakalářské práci rozhodl věnovat tématu, které je bytostně aktuální, ač možná zdánlivě banální a proto možná v dnešní sociokulturní antropologii poněkud opomíjené, tématu současného života seniorů. V rámci této mnohohrstevnaté problematiky se zaměřil na jeden z jejích významných segmentů, na otázku utváření a realizace intrageneračních sociálních vazeb. Téma sledoval prostřednictvím etnografického výzkumu (zúčastněné i nezúčastněné pozorování, polostrukturované a neformální rozhovory) ve vybrané pražské lokalitě. Právě etnografičnost v tom nejlepší slova smyslu je charakteristickým rysem předkládaného textu (škoda, že tento přístup nenese podtitul bakalářské práce). Autor veškeré své kroky podřizuje zvolenému epistemologickému přístupu. Po beletristickém úvodu a představení tématu a lokality se důkladně věnuje metodologii výzkumu, stručně představuje základní teoretické zakotvení tématu, aby se mohl s plnou silou věnovat těžišti textu: analýze a interpretaci dat konstruovaných v rámci vlastního výzkumu. Postupuje při tom pečlivě a systematicky čtenáře vtahuje do sociálních světů přehradovských seniorů.

Možná měl autor štěstí na nesmírně zajímavý terén, ale spíše byl příkladně citlivý k datům a důkladný v jejich promyšlení a interpretaci. Podařilo se mu totiž v terénu identifikovat dvě intragenerační sociální sítě, jež fungují primárně na lokální bázi a jež jsou zároveň konstruovány na odlišných základech. Deskripci a interpretaci sdílených zájmů aktérů těchto sítí považuji za jednu z nejzajímavějších pasáží bakalářské práce, ostatně při neustávajícím zájmu současných sociálních věd o sociální uskupení všeho druhu (od etnických přes lokální po profesní a zájmové) jde o neotřelý pohled na dané téma v originálním terénu, které by samo vystačilo na bakalářskou práci (pokud by se autor samozřejmě obrátil k relevantním teoriím – zajímavá by byla např. analýza a interpretace prostřednictvím Actor-Network Theory – u obou sítí hrají či hráli významnou roli i „nelidští“ aktéři a prozkoumání a promyšlení vztahů všech těchto aktérů by bezpochyby vedlo k objevným závěrům). Autor nicméně v souladu se svým záměrem a etnografickým přístupem věnuje svoji další pozornost konkrétnímu praktikování vzájemných vazeb a významům, jež tyto praxe v rámci lokality nesou. I v těchto pasážích je systematický, detailní, a opět prokazuje cit pro terén i jeho interpretace (např. reflexe soukromého vs. veřejného prostoru – opět téma na další výzkum třeba ve vztahu k situačně konstruovaným hraničním těmto prostorům; téma recipacity s celým kontextem, potažmo lokální mikroekonomiky; aktéřská reflexe vztahů k mladším generacím atp. atp.). Je-li to na místě, diskutuje autor průběžně své závěry s odbornou literaturou. Zároveň je ovšem třeba ocenit, že se drží při zemi. Otevřeně upozorňuje na limity svého výzkumu a svých dat a nepouští se do fantazírování mimo jejich rámec. Tuto transparentnost bych označila za další vzorový rys předložené práce. Ostatně, opravdu reflexivní je i samotná metodologická kapitola.

Hnidopišský čtenář samozřejmě nalezne i slabší stránky textu. Překvapí především absence některých „tvrdých“ dat typu velikosti lokality, sociální a věkové skladby jejích obyvatel, neškodily by podrobnější informace o jednotlivých aktérech či kontextové informace typu časového ukotvení počátku a vrcholu Janina podnikání či větší pozornost věnovaná tomu, jak se František, který se do

čtvrti nastěhoval později, v prostředí etabloval. Důkladnému textu se také trochu vymyká kapitola Dovolené, v níž nejsou všechna tvrzení podložena daty (s. 50, 51), resp. možná k nim dostatek dat neměl autor k dispozici. Z formálního hlediska zarazí odkazování na Handbooks místo na jejich konkrétní studie. Nicméně to jsou ve vztahu ke kvalitě textu opravdu jen marginální nedostatky.

Naopak bych uvítala, kdyby se autor v rámci obhajoby zamyslel nad následujícími podněty:

1. Pokud aktéři jako svůj generační identifikační znak neuvádějí demografické faktory typu vnoučat (srv. s. 60), musí to nutně znamenat, že pro ně tyto faktory nejsou relevantní? A nelze v určitých situacích položit rovnítko mezi věk a zkušenost?
2. Opravdu je do soukromého prostoru vpouštěn jen důvěrný známý (s. 63)?
3. Jak by bylo možné interpretovat deklarovanou absenci hlubších intergeneračních vazeb v lokalitě prostřednictvím adaptivních strategií podle Setterstaina a Trutenové (2009)?

Závěrem. Vít Šrámek ve své bakalářské práci dostal všem nárokům na tento typ textů kladeným. Zvolil relevantní, aktuální a (bohužel stále ještě) originální téma, jež adekvátně teoreticky podepřel a důkladně zpracoval ve vlastním empirickém výzkumu. Výsledky svého výzkumu pak obratně shrnul a ve vztahu k teoriím diskutoval v závěru bakalářské práce. Ocenit je třeba i schopnost vládnout odborným jazykem. Bakalářkou práci Víta Šrámka proto s radostí doporučuji k obhajobě a navrhuji ji hodnotit jako výbornou.

Praha, 16. září 2013

Mgr. Hedvika Novotná